

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Զարմանալի ուժով մարդ :

ԻՆՈՒԹԵԱՆ հասարակաց տուած ձիրքերը իւրաքանչիւր իր ընկերին վրայ գրեթէ առ հասարակ հաւասար տեսնելով, կը զարմանայ եթէ յանկարծ առանձին մէկու մը վրայ սովորականէն դուրս առաւելութիւն մը լսելու կամ տեսնելու ըլլայ . ինչպէս հասարակ միտք ունեցող մը հանճարաւորին վրայ կը զարմանայ, տկարը զօրաւորին, գաճաճը հսկային, այսպէս կարգաւ : Իս սովորական բնութեան ձրից տարբերութիւններէն մտքերնիս աւելի առաջ տանելով, բնական կարգը թողլով, իր հրաշալեաց սահմանը կը մտնենք . և առաջիններէն համոզուած, կրնանք դիւրաւ հաւատք ընծայել անոնց ալ՝ թէպէտ և կարգէ դուրս ալ երեւան : Իհաւաստի այն անսովոր հրէշներէն մէկն էր (Թովմաս Թօֆէմ յաղթանդամ անգղիացին՝ որ իր կարգէ դուրս ջղական զօրութիւն ու մարմնոյն ուժովը տասուերկու հոգւոյ դէմ կը դնէր . (Թէպէտ և մարմնոյն ուժին համեմատ չէր մտքին ուժն ալ) : Իս մարդուս հասակին մեծութիւնն էր վեց ոտնաչափ . ծնած էր 1710ին ատենները . իր հօրը արհեստն էր հիւսնութիւն . ու ինքն ալ ատեն մը աս արհեստին մէջ կըրթուելէն ետքը, ձանձրացաւ դնաց մաքսատան մը ծառայութեան մէջ մտաւ : Ետքը զան ալ թողլով սկսաւ ըմբշամարտական խաղերու մէջ մտնել, որով շատ աւելի կը թուեցաւ իրեն բնական ուժը՝ զոր այս խաղերուս մէջ երեւցնելով շատ անգամ ամէնքը կը զարմացնէր, որուն վրայ մեծ գովեստներ կը խօսէին . ինչպէս Թիլլիէմ-Շըդդըն հանճարաւոր մատենագիրը մանրամասնաբար ասոր վարքը գրելու ատեն այս գովեստն ալ կու տայ, ըսելով . « Թովմաս իր զօրութեամբը կը յիշեցնէ մեզի Նոմերոսի դիւցազունները » : Եւ ալ ուրիշ խել մը ստուգապատում գրիչներ

միտքան կը վկայեն ասոր ճշմարտութեան վրայ, պատմելով իրեն ուժովը ըրած քաջութիւնները . որոնց մէկ քանին մենք ալ հոս կը յիշենք ընթերցողաց հետաքրքրական դէպք մը համարելով : Եւ իր զարմանալի է (Թօֆէմին 1741ին Պաթի հրապարակին մէջ ցըցուցած ուժին հանդէսը, զորն որ կ'ըսեն թէ ուրիշ տեղեր ալ ըրեր է . իրեք հատ ջրով լեցուն տակաւներ իրարու կապած, և տակաւները շղթայի մը անցընելով վզէն կախած վեր կը վերցնէ, որոնց ծանրութիւնը չափեր են 1,836 լիտր, որ 500 ոխայի մօտ ըսել է . այս կարգէ դուրս քաջութեան համար հանդիսականաց ըրած ծափահարութիւնը (Թովմաս իրեն առած մեծամեծ վարձքերէն վեր կը դնէր . զոր երկրորդ Սամփսոն կը մականուանէին : Կարճեալ Պ. Տէսակիլիէ ականատես վկայութեամբ կը հաւաստէ թէ այս զօրաւոր մարդը, միայն մատուրներովը բաւականէ վեր մեծութեամբ ու հաստութեամբ անագէ ամփսեայ մը գալարեր է : — Եւ այնպէս սրունքները իրարու քով ձիգ կապելէն ետքը, սրունքներուն վրայ հաստ պնակ մը կապեր են, զորն որ ազդրին ջղերուն ձգտելովը ջարդուբուրդ ըրեր է : — Ինչանկ հաստ պնակ մ'ալ երկու մատին մէջ կողմնակի սխմելով կոտրեր է : — Եւ ոտք երկայնութեամբ սեղանատախտակ մը ակռաներովը խածնելով ծայրէն՝ հորիզոնական զրքով վեր կը բռնէ, ու խել մը ատեն անշարժ կը կենայ : — Երկաթեայ կանգնաչափ գաւազան մը իրեք բթաչափ հաստութեամբ ձախ թւին վրան զարնելով՝ գրեթէ ուղղանկիւն կը ծռէ զգաւազանը : Ետքը նոյն գաւազանը երկու ծայրերէն բռնելով, կորացեալ մասը վզին կը թընցնելով՝ գաւազանը նորէն կը շտկէ : — 800 լիտր ծանրութեամբ քարէ գլան մը օղակէն բռնած վեր կը վերցնէ : — Տան մը սիւնները շաղկած տարեր է, ինչպէս զինուոր մը կը կրէ իրեն հրացանը : — Զին կը բռնէ ցանգի մը դրան վրայ կը հանէ : — Թղթի թերթերու պէս կը գալարէ եղեր անագեայ ու եր-

կաթեայ բաւական հաստութիւն թեր-
թեր :

() ր մը կը տեսնայ որ իր տանը պա-
հապանը ելեր իր սնտուկին վրայ պառ-
կեր է , կամացուկ մը կը մօտենայ քովը ,
ու մարդը սնտուկով հանդերձ կը վեր-
ցնէ ու իր դրացւոյն պատէն անդին կը
նետէ :

Պէտ ուրիշ շատ կտրճութիւններ ալ
ըրած է խովմաս , բայց մենք այսչափս
բաւական կը սեպենք , աս մարդուն ու-
ժին մեծութիւն հասկըցնելու համար .
Բայց ահա այսպիսի զօրաւոր մարդ մը
որ մեծամեծ քաջութիւններով աշ-
խարհք զարմացուցեր է , տկար կնկան
մը գերի ըլլալով , ու անոր խաբէութիւն
յաղթուելով զոհ կ'ըլլայ իր ծաղիկ հա-
սակին մէջ , ինչպէս երբեմն Սամսոն
Պալիւկայէն , յիշատակ թողլով իրեն
քաջագործութիւնները , զորոնք ամէն
լսողներուն միտքը զարմանքէն աւելի
ցաւով կը պաշարեն , որ այդպիսի կտրիճ
մարդ , այդպիսի անարգ կրբի մը գերի
եղած կորսուեցաւ :

ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Որոշ :

ԲՅՍ կենդանիս աւելի անապատները
կը գտնուի , մարդկանց պիտոյքը լեցը-
նելու և այն անապատին անտանելիներ
դութիւնը դիւրացընելու համար , որուն
համար հոն տեղի բնակիչքը արդարեւ
պէտք է որ երախտագէտ ըլլան Բստու-
ծոյ և անոր ամենազօր աջը օրհնեն :
Ինչպէտ բնութեան բերքերը ան կող-
մերը առատ չեն , բայց խիստ կարեւոր-
ներն ալ պակաս չեն : Ուստի հովանւոյ
համար կը գտնուին ծառեր , և անօթու-
թեան համար արմաւենւոյ պտուղ .
կենդանիք միայն կը պակսին . որոնց-

մէ թէպէտ մէկ տեսակ միայն կայ ,
բայց ան մէկը ուրիշ շատ կենդանեաց
տեղը կը բռնէ , և այնչափ ծառայու-
թիւն կ'ընէ , որոնց համար մեր կողմի
բնակիչքը զանազան կենդանիք կը գոր-
ծածեն . և ասիկայ է ահաւասիկ ուղ-
տը . — Պիւֆֆոն երեւելի բնապատու-
մը կ'ըսէ . “ Ինչ որ ուղտին ամէն յատ-
կութիւնները և օգտակարութիւնները
մէկտեղ բերելու ըլլանք՝ պէտք է զանի-
կայ օգտակարագոյն և դժուարագիւտ
սեպենք քան զայլ ամենայն մարդու ծա-
ռայող կենդանիները : Ուղտը , քան
զփիղն ալ աւելի յարգ ունի , վասն զի
թէ աշխատութիւնը և թէ ծախքը
քսանիցս տւելի պակաս է . և ձին , էջը
և եզն ալ մէկտեղ առնելով մէկ ուղտի
յարգ չունին : Երկու ջորիի չափ բեռ կը
տանի . խոտ ուտելով կ'ապրի , և կերածն
ալ հազիւ թէ իշու կերածին չափ է . է-
զը քան զկովը աւելի առատ և երկար
ատեն կաթ կու տայ . և մատաղ ուղ-
տին միսը աւելի համով և առողջա-
րար է քան զհորթունը . մազերնին ա-
ւելի գեղեցիկ է , և քան զամէն ազնիւ
բուրդ յարգի է . և ամենեւին վրան ա-
ւելորդ բան չկայ , մինչև աղտեղութիւն
ալ չահ կը բերէ . վասն զի ջրվաթէն
ամմնիադ աղ կը շինուի . աղբն ալ ,
յարդ չգտուած տեղը , չորցընելով ու
մանրելով անկողնի տեղ կը ծառայէ
թէ իրենց և թէ ձիերուն , որոնց
հետ յաճախ քաղքէ քաղք ճամ-
բորդութիւն կ'ընեն : Վարձեալ խիստ
գիւրավառ ըլլալուն՝ երբ գէզ կ'ընեն և
կը բռնկցընեն , այնպէս պայծառ և
կենդանի լոյս կը հանէ , որ չորցած ան-
տառի նմանութիւն կը բերէ , որով մեծ
օգնութիւն է այն անապատներուն
մէջ ուր որ ամենեւին ծառ չգտուիր , և
վառելի նիւթոց պակասութենէն կը-
րակն ալ ջրոյ պէս դժուարագիւտ է , :
Բնիկայարաբացւոց համար երազընթաց
և անխոնջ գրաստ մըն է , որ մէկ օրուան
մէջ 40 փարսախ ճամբայ կը քալէ , և
400 ոխա ծանրութիւն բեռ կը տանի :
Ուղտ սնուցանողը՝ միայն ուղտէն կը
հանէ միս , կաթ , բուրդ , և վառելու